

6. იოზიძე

ანტიკური ლიტერატურა

პრომეთე ანუ კავკასიონი (ინფორმატული ფუნქციის მქონე სათაურები ძველბერძნულ ლიტერატურაში)

ნატალია იოზიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქუთაისი, საქართველო
natalia.iobidze@atsu.edu.ge

სტატია შეეხება ინფორმატული ფუნქციის შემცველ სათაურებს ანტიკურ ბერძნულ ლიტერატურაში. ინფორმატული ბირთვის შემცველი ფუნქციის ქვეშ გავერთიანეთ სათაურები, რომლებიც მკითხველს ნაწარმოების შინაარსზე და მის ძირითად კონცეპტზე მიანიშნებენ. ამ ტიპის სათაურები რაოდენობრივად ყველაზე ბევრი აღმოჩნდა ძველბერძნულ ლიტერატურაში. მუშაობისას გაგვიჭირდა მკვეთრად გაგვევლო ხაზი ინფორმატულ და სხვა ტიპის სათაურებს შორის, რადგან ხშირია სათაურები, რომლებიც სხვადასხვა ფუნქციით არის დატვირთული და ჭირს მისთვის რომელიმე ერთი ფუნქციის განსაზღვრა. წინამდებარე ნაშრომში შევეცადეთ გვეჩვენებინა, როგორი დატვირთვა აქვს ინფორმატულ სათაურებს ძველბერძნულ ლიტერატურაში. მაგალითად, ვაჩვენებთ, რომ ლუკიანოსის სატირა სათაურით - „პრომეთე ანუ კავკასიონი“, გვაწვდის ინფორმაციას იმის შესახებ, რომ ნაწარმოები გვიყვება მითოლოგიურ გმირზე, პრომეთეზე, რომელიც კავკასიასთან არის დაკავშირებული. უნდა აღინიშნოს, რომ ანტიკური მწერლობა სათაურების თვალსაზრისით საერთოდ არ არის შესწავლილი. ჩვენი სტატია ამ ხარვეზის შევსების მოკრძალებული ცდაა.

საკვანძო სიტყვები: პრომეთე, კავკასიონი, ინფორმატული სათაური.

სათაურს აქვს ძალა, საკუთარ თავში მოიცვას პრაგმატიკულ-კომუნიკაციური დანიშნულება და ამ უნარს ფლობს იმიტომ, რომ იგი პარატექსტურია, ანუ ტექსტის შიგნითაცაა და გარეთაც. შიგნით იმდენად, რამდენადაც ტექსტი სათაურის გარშემო ბრუნავს და შინაარსობრივად მის განვრცობას წარმოადგენს, ხოლო გარეთ კი იმიტომ, რომ სათაური, ძირითადად, წინ უძღვის ტექსტს და მის პრეზენტაციას ახდენს. პარატექსტულ ელემენტებს უდიდესი მნიშვნელობა აქვთ ნაწარმოების აღქმის და ინტერპრეტაციის პროცესში. სათაურს ყველა ელემენტზე მეტად შეუძლია ამ პროცესის მართებულად წარმართვა (Genette 1991:263).

სათაური არის ტექსტის აზრობრივ-კომპოზიციური სტრუქტურის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილი. რამდენადაც სათაური მხატვრული ტექსტის ყველაზე უფრო ღირებულ ინფორმაციას შეიცავს და მის შეკუმშულ სახეს

წარმოადგენს, იგი მხატვრული ტექსტის ლაკონურ ვარიანტად განიხილება. სათაურის პრობლემატიკა, ჩვეულებრივ, შეისწავლება ფილოლოგიის ორი დისციპლინით - ლინგვისტიკითა და ლიტერატურათმცოდნეობით (Иванченко 1991:128).

ლინგვისტიკის სპეციფიკა განსაზღვრავს მკვლევართა უპირატეს ინტერესს სათაურის გრამატიკული სტატუსის, მისი სინტაქსური ორგანიზაციის, სტილისტიკის, იმ ფუნქციების მიმართ, რომელთაც სათაური ამა თუ იმ მხატვრულ ტექსტში ასრულებს.

სპეციალურ ლიტერატურაში მითითებულია, რომ არსებობს სათაურისა და ტექსტის ურთიერთკავშირის ორი ფორმა: ექსპლიციტური და იმპლიციტური.

ექსპლიციტური ურთიერთკავშირი ზედაპირულია და გულისხმობს დისტანციურ გამეორებას, რომელსაც აყალიბებს არა მხოლოდ თვით ტექსტი, არამედ ნაწარმოების ქვეტექსტიც. ხოლო იმპლიციტური ურთიერთკავშირის დროს კი სათაურის შინაარსი ქვეტექსტურად არის მის ქვეშ განთავსებულ ტექსტში ჩადებული. იგი გულისხმობს სათაურის გამაშუალებელ როლს ტექსტთან მიმართებაში, როცა სათაურის შინაარსი დაშიფრულია მეტაენის მეშვეობით, ხოლო ტექსტი წარმოგვიდგება მეტაფორიზებული სათაურის რეალიზებად (Adams 1987: 11-16; Бахичева 2000).

ლიტერატურათმცოდნეებს სათაური დღემდე ნაკლებად აინტერესებდათ. სამეცნიერო შრომებში ყურადღება, ძირითადად, ექცევა ფართო, მაგრამ მაინც ერთ ასპექტს - სათაურის პოეტიკას. დღეისათვის აუცილებელი გახდა სათაურის კომპლექსური შესწავლა მხატვრული ტექსტის უკეთ გაგების თვალსაზრისით.

სათაურმა დიდი ხანია მიიპყრო მკვლევართა ყურადღება. ცალკეული შრომები უკვე მე-20 საუკუნის დასაწყისში გამოჩნდა და პრობლემისადმი ინტერესი დღემდე მხოლოდ იზრდება. მიუხედავად იმისა, რომ სათაურის კვლევისადმი მიძღვნილ ნაშრომთა რაოდენობა არცთუ მცირეა (დღეისათვის ჩვენ თითქმის 300-მდე ერთეული მოვიძიეთ), სათაურის ერთიანი თეორია არ არსებობს და არც ანტიკური ლიტერატურაა ამ თვალსაზრისით შესწავლილი. ჩვენი ნაშრომი ამ ხარვეზის შევსების მოკრძალებული ცდაა.

სათაურს სხვადასხვა ფუნქციები გააჩნია. ინფორმატული ბირთვის შემცველი ფუნქციის მქონე სათაური მკითხველს ნაწარმოების შინაარსზე და მის ძირითად კონცეპტზე მიაჩინებს და იმ ინფორმატული ბირთვის მატარებელია, რომელიც ტექსტში განივრცობა (მარტაშვილი 2003:57). ამ ტიპის სათაურები რაოდენობრივად ყველაზე ბევრი აღმოჩნდა ძველბერძნულ ლიტერატურაში.

ინფორმატული ბირთვის შემცველია სათაურები, რომლებიც თავის თავშივე, შეკუმშული სახით მოიცავენ იმ ინფორმაციას, რომელიც შემდეგ ტექსტში იქნება გაშლილი; სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ნაწარმოების

6. იოზიძე

სათაური მკითხველს რამდენიმე სიტყვით უყვება და უქმნის წარმოდგენას ტექსტში გაშლილი ამბის შესახებ (Lorch 2011:140).

ინფორმატული ბირთვის შემცველ სათაურებში ანტიკური მწერლობიდან შეიძლება განვიხილოთ შემდეგი: არკტინოსის „ილიონის დამხობა“, ჰესიოდეს „თეოგონია“, სემონიდეს ამორგოსელის „ქალთა ტიპები“ და „სატირა ქალებზე“, ესქილეს „მიჯაჭვული პრომეთე“, არისტოფანეს „თესმოფორიამუსები“, „ქალთა სახალხო კრება“, ჰერმიპოსის „ჯარისკაცი ქალები“, სოფრონის „ქალები ისთმოსის დღესასწაულზე“, პლუტარქოსის „რით განსხვავდება ფარისეველი მეგობრებისგან“ და სხვა.

ურთიერთკავშირი სათაურსა და ტექსტს შორის ცვალებადობს და შესაძლოა, მათი მიმართება იყოს როგორც პირდაპირი და ფაქტობრივი ხასიათის, ასევე სიმბოლური და მეტაფორიზებული. ნებისმიერ შემთხვევაში, სათაურში დევს ბირთვული ინფორმაცია ტექსტის შესახებ (Gibbons 2010; Genette, Crampe 1988).

თავიდანვე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ მუშაობისას გაგვიჭირდა მკვეთრად გაგვევლო ხაზი ინფორმატულ და სხვა ტიპის სათაურებს შორის, რადგან ხშირია სათაურები, რომლებიც სხვადასხვა ფუნქციით არის დატვირთული და ჭირს მათთვის რომელიმე ერთი ფუნქციის განსაზღვრა.

მიუხედავად ამისა, ჩვენ შევარჩიეთ 15 ავტორის 35 სათაური, რომლებიც ინფორმატული ფუნქციის შემცველია. შევეცდებით, თანმიმდევრულად მიმოვიხილოთ თითოეული მათგანი.

ჩვენ მიერ შერჩეული ინფორმატული ფუნქციის მატარებელი სათაურები შეიძლება დავყოთ შემდეგ ტიპებად:

ა) პირდაპირი, რომელიც აერთიანებს მხატვრული ტექსტის ისეთ სათაურებს, რომლებიც ერთი სიტყვის საშუალებითაც ახერხებს ტექსტში გაშლილი ამბის პირდაპირი, ლაკონური სახით გადმოცემას (Genette 1991: 263).

ასეთ სათაურებში გავაერთიანეთ: ლესქესის „მცირე ილიადა“ (ძვ.წ. VII ს.), რომელიც გადმოცემდა ტროადაში მომხდარ ამბებს და ჰომეროსის „ილიადას“ შემოკლებული ვერსია ყოფილა. არკტინოსის და სტესიქოროსის „ილიონის დამხობა“ ძვ.წ. VIII ს-ით თარიღდება და მასში ილიონის, ანუ ტროას მიწასთან გასწორებაა აღწერილი, რაც ასევე ცხადად ჩანს სათაურშივე.

ჰესიოდეს „თეოგონია“ არის გენეალოგიური პოემა, რომელიც ელინთა ოლიმპიური რელიგიის ძირითადი საყრდენი გახდა. როგორც ამას პოემის სათაური გვიჩვენებს, „თეოგონია“ წარმოადგენს პოემას სამყაროს, ღმერთების და გმირების წარმოშობის შესახებ; ჰესიოდეს „სამუშაონი და დღენი“ დიდაქტიკური ხასიათის ნაწარმოებია, რომლის სახელწოდება ასახავს პოემის რეალურ შინაარსს -- რჩევა-დარიგებებს გლეხობისადმი იმასთან დაკავშირებით, თუ რომელი სამუშაო როდის უნდა შესრულდეს და რომელი

დღე არის უფრო ხელსაყრელი ამა თუ იმ საქმის გასაკეთებლად; ჰესიოდეს „ქალთა კატალოგის“ საფუძველს „თეოგონიას“ უკანასკნელი სტრიქონებიც ქმნიან: „აწ ადიდეთ ტკბილი სიტყვით დიაცთ კრებული, ოლიმპიელო მუზანო, წულნო დიდი ზევსისა“. ნაწარმოები ჩვენამდე ფრაგმენტების სახითაა მოღწეული, „ქალთა კატალოგში“ ჰესიოდეს კატალოგის სახით გვიყვება სხვადასხვა ტიპის ქალებზე, ცნობილ გმირთა დედებზე, თუმცა ამ ნაწარმოებმა ჩვენამდე ფრაგმენტების სახით მოაღწია, მაინც გარკვეულ წარმოდგენას გვიქმნიან ერთიანი ნაწარმოების შესახებ, რაც, გარკვეულწილად, სათაურის დამსახურებაა.

ესქილეს „სპარსელები“ თავისი სათაურითაც იპყრობს მკითხველის ყურადღებას. „სპარსელები“, რომელსაც სატირულ დრამად „ცეცხლის დამნთები პრომეთე“ ერთვოდა, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბერძნებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის იყო, ვინაიდან მასში აღწერილია ელადის წინააღმდეგ წასული სპარსელთა ჯარის დამარცხება და ქსერქსის უძლეველობის მითის დამსხვრევა. ნაწარმოების ერთსიტყვიანი სათაური იტევს ერთგვარ ინფორმაციას ტრაგედიაში განვითარებული ისტორიული ფაქტის შესახებ. მასზე სატირულ დრამად დართული „ცეცხლის დამნთები პრომეთე“ დაკავშირებული უნდა იყოს საბერძნეთში არსებულ პრომეთეს საკულტო დღესასწაულთან, რომლის აუცილებელი ატრიბუტი იყო „ლამპადედრომია“ - პრომეთეს სამსხვერპლოზე ანთებული ჩირაღდნებით ესტაფეტური რბენა აკადემიიდან ქალაქამდე (გორდეზიანი 2009: 318).

ე. წ. პირდაპირ სათაურებში გავერთიანეთ ასევე ეპიქარმოსის „ოდისევსი თავის ამრიდებელი“, „ოდისევსი გემდაღუპული“, რომლებიც ინფორმაციის შემცველია და ოდისევსის მოგზაურობის ხიფათზე მიგვანიშნებს.

აქვე შეიძლება მოვიზოროთ ევპოლისის „ჯარისთვის თავის ამრიდებელი“, ჰომეროსის „ტელემაქია“, ეპიმენიდესის „თეოგონია“, ესქილეს „ცეცხლის მომტანი პრომეთე“, სემონიდეს ამორგოსელის „სამოსელთა არქეოლოგია“, „ქალთა ტიპები“, ანუ „სატირა ქალებზე“, რომელიც ჩვენამდე ფრაგმენტების სახით არის მოღწეული. ავტორი, ჰესიოდეს მსგავსად, მიიჩნევს, რომ ქალი მრავალი უბედურების წყაროა. ამ ნაწარმოებში იგი გვთავაზობს გათხოვილ ქალთა სხვადასხვა ტიპების ვითომდა წარმოშობის მიზეზებს და დასცინის ქალთა მოდგმას. მისი სატირის მიხედვით, ღმერთმა ქალების ათი ტიპი შვა: ღორი, მელა, ძაღლი, მიწა, ზღვა, ვირი, კვერნა, ცხენი, მაიმუნი, ფუტკარი. აქედან მხოლოდ ფუტკრისგან წარმომდგარი ცოლი შეიძლება იყოს კარგი და სასიამოვნო. სათაურიც ამავე ინფორმაციას გვაწვდის - ლექსი ქალთა ტიპებზე გვიყვება.

არისტოფანეს „თესმოფორიამუსები“, ანუ „ქალები თესმოფორიების დღესასწაულზე“ (ძვ.წ. 411 წ.) აღწერს ქალების შეკრებას ტაძარში თესმოფორიების დღესასწაულზე, რომელიც ყოველ წელს, სამი დღის

6. იოზიძე

განმავლობაში იმართებოდა და მხოლოდ ქალთა მონაწილეობით ტარდებოდა. კაცებისთვის მასში ჩარევა სასტიკად აკრძალული იყო. დღესასწაული დემეტრესა და პერსეფონეს ეძღვნებოდა და მასში ცენტრალური ადგილი გამრავლების მომენტს ეჭირა (გორდეზიანი 2009: 497). სათაური მიგვანიშნებს ამბავზე, რომ ქალებს შეუძლიათ იყვნენ მარტო, მამაკაცების გარეშე და საკუთარ პრობლემებზე საუბრით გული მოიოხონ. კომედიაში ამგვარ პრობლემად წარმოდგენილია ევრიპიდე და მისი ტრაგედიები, რომლებიც „მხოლოდ მოღალატე და ბავშვების მკვლელ დედებზე გვიყვება“.

არისტოფანეს კომედიის „ქალთა სახალხო კრების“ სათაური ნაწარმოების სიუჟეტის შეკუმშული, ლაკონური ვარიანტია; თვითონ სათაური თავის თავში იტევს იმ წარმოდგენელ ფაქტს, რასაც ქალების სახალხო კრებაზე ერთად შეკრება და გადამწყვეტი სიტყვის თქმა ჰქვია, რადგან ანტიკურ სამყაროში მსგავსი რამ არ ხდებოდა. კრების ჩატარება მხოლოდ მამაკაცთა პრეროგატივა იყო. ეს ნაწარმოები თავისი სათაურით და შინაარსით ავტორის ფანტაზია, ან წინასწარმეტყველება იმის შესახებ, რომ ერთ დღესაც ქალები შეძლებდნენ ყოფილიყვნენ ქვეყნის სათავეში ქვეყნის ბედის გადასაწყვეტად.

ბ) ფაქტობრივი ისეთი სათაურებია, რომელთა ფოკუსირება ხდება კონკრეტული ფაქტის შეკუმშულად გადმოცემაზე. ასეთ სათაურებში შევიტანეთ: ესქილეს „განთავისუფლებული პრომეთე“, რომლის სათაურიც, ალბათ, ავტორმა დაუკავშირა პრომეთეს მიერ ზევსის ტახტიდან ჩამოგდების შესახებ საიდუმლოს გათქმას. ნაწარმოები ჩვენამდე არაა მოღწეული, თუმცა სათაური გვამცნობს, რომ პრომეთე განთავისუფლდა, პრომეთეს განთავისუფლება კი ზევსის მიერ მის შეწყალებას უკავშირდება; როგორც ჩანს, პრომეთემ გაუმხილა ზევსს საიდუმლო, რის გამოც ზევსმა იგი განთავისუფლა და უზენაესობაც შეინარჩუნა. სწორედ ამაშია სათაურის უნიკალურობა, რომ იგი გვამღვდის საფუძველს ვივარაუდოთ, თუ რა შეიძლებოდა ჩვენამდე ფრაგმენტულად მოღწეულ ნაწარმოებში მომხდარიყო.

ესქილეს „ჰექტორის გამოხსნა“ ჩვენამდე არ არის მოღწეული, ჩვენთვის მხოლოდ ნაწარმოების სათაურია ცნობილი. იგი ტრილოგია „აქილეისის“ მესამე ნაწილია და როგორც სათაური მიგვანიშნებს, ჰექტორის გამოხსნასთან დაკავშირებულ ამბავს ეძღვნებოდა.

ნაწარმოებების შეკუმშულ, ხოლო სათაურების ვრცელ ვარიანტს წარმოადგენს და წინასწარ ქმნის წარმოდგენას ნაწარმოების შინაარსთან დაკავშირებით ჩვენამდე ფრაგმენტულად, მაგრამ სრული სათაურით მოღწეული ნაწარმოებები, როგორიცაა: სოფრონის „ქალები, რომელთაც პირობა დადეს, რომ ქალღმერთ ჰეკატეს განდევნიდნენ“, „პარასიტი ანუ იმის შესახებ, რომ სხვის ხარჯზე ცხოვრება ხელოვნებაა“, „მხილებული ზევსი“, „მენიპოსი ანუ მოგზაურობა მიწისქვეშეთში“, „ქარონი ანუ საუბრები მკვდართა

სამეფოში“, „ადამიანს, რომელმაც „მჭევრმეტყველების პრომეთე“ მიწოდა“, „იმის შესახებ, რომ ზედმეტი ნდობით არ უნდა მოვეკიდოთ ცილისწამებას“, „უვიცს, რომელიც ბევრ წიგნს იძენდა“, „ცრუ, ანუ რას ნიშნავს, დამდუპველი, გამამართლებელი წერილი“.

პლუტარქოსის ნაწარმოების სათაურია „რით განსხვავდება ფარისეველი მეგობრებისგან“, რომელიც, ვფიქრობთ, ძალიან ტევადი და ნაწარმოების შესახებ სრული ინფორმაციის შემცველია. სათაურითვე შეიძლება დაინტერესდეს მკითხველი, რადგან ის უკვე მიგვანიშნებს შინაარში გაკეთებულ აქცენტებზე ფარისეველისა და მეგობრის განსხვავებების შესახებ.

გ) სიმბოლურია ის სათაურებია, რომლებიც სიმბოლური სახით გამოხატავენ საგნისა თუ მოვლენის სახელს და მკითხველს ასოციაციური სიგნალებით აკავშირებენ სათაურში გამოხატული სიტყვების შინაარსთან. ჩვენი აზრით, სიმბოლური სათაურები, ინფორმაციული ფუნქციის მატარებელია და ხაზს უსვამს პრომეთეს სოფისტობას და მჭევრმეტყველების უნარს. მაგალითად შეგვიძლია მოვიყვანოთ ლუკიანოსის „მჭევრმეტყველების პრომეთე“ და „ადამიანს, რომელმაც „მჭევრმეტყველების პრომეთე“ მიწოდა“.

ნაწარმოებზე სრულ ინფორმაციას გვაწვდის, ასევე, ლუკიანოსის შემდეგი ნაწარმოებები: „პარასიტი ანუ იმის შესახებ, რომ სხვის ხარჯზე ცხოვრება ხელოვნებაა“, „მხილებული ზევსი“, „მენიპოსი ანუ მოგზაურობა მიწისქვეშეთში“, „ქარონი, ანუ საუბრები მკვდართა სამეფოში“, „იმის შესახებ, რომ ზედმეტი ნდობით არ უნდა მოვეკიდოთ ცილისწამებას“, „უვიცს, რომელიც ბევრ წიგნს იძენდა“, „ცრუ, ანუ რას ნიშნავს დამდუპველი, გამამართლებელი წერილი“. იგივე შეგვიძლია ვთქვათ ევპოლისის „ჯარისთვის თავის ამრიდებელსა“ და „ჯარისკაც ქალებზე“.

დ) მეტაფორიზებული სათაურები. როგორც არისტოტელე ამბობდა, „თუ სათქმელი შედგება მეტაფორისგან, იგი გამოცანაა“. მეტაფორიზებული სათაურები წარმოდგენილია სიტყვათა გადატანითი მნიშვნელობით, ან სულიერი და უსულო საგანი გაიგივებულია ერთმანეთთან. მეტაფორიზებულ სათაურად შეიძლება მივიჩნიოთ, მაგალითად, ლუკიანოსის „პრომეთე ანუ კავკასიონი“, რომელიც გვაწვდის ინფორმაციას პრომეთეს კავკასიონზე მიჯაჭვის შესახებ; სათაური, რომელშიც პრომეთე კავკასიონთან არის გაიგივებული, იწვევს ერთგვარ ასოციაციას პრომეთეს სიმამაცესთან და მეტაფორულად მიგვანიშნებს პრომეთეს კავკასიონის ქედით შეუვალობასთან.

ხაზგასმით გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენამდე ფრაგმენტულად მოღწეული ნაწარმოებების შემთხვევაში კიდევ უფრო იზრდება სათაურის მნიშვნელობა, რადგან იგი ინფორმაციას გვაძლევს ტექსტზე, რომელიც ჩვენთვის უცნობია და მხოლოდ სათაურით შეიძლება ვივარაუდოთ მის მხატვრულ ღირსებებზე

6. იოზიძე

თუ არა, იმაზე მაინც, რა თემაზე წერდა ესა თუ ის ავტორი და რა ინფორმაციის მატარებელი იყო ამა თუ იმ ავტორის მხატვრული ტექსტი.

და ბოლოს, როგორც ვნახეთ, XX ს.-ში მოღვაწე ფრანგი მეცნიერის, ჟერარ ჟენეტის მიერ გამოყოფილი ინფორმაციული სათაურების ოთხი ტიპი ანტიკური ლიტერატურის ნაწარმოებების სათაურებს საკმაოდ ბუნებრივად მოვარგეთ, რაც, ვფიქრობთ, კიდევ ერთხელ ცხადყოფს ანტიკური კლასიკური ლიტერატურის მუდმივ თანამედროვეობას.

ლიტერატურა

გორდეზიანი 2009: გორდეზიანი რ., „ბერძნული ლიტერატურა“, თბილისი, გამომცემლობა „ლოგოსი“, 2009.

მარტაშვილი 2003: მარტაშვილი ნ., მხატვრული პროზაული ტექსტის სათაურის ინფორმაციულობა (ფრანგულ მხატვრულ პროზაზე დაყრდნობით). საენათმეცნიერო ძიებანი, #15. 2003.

Adams 1987: Adams H. Titles, Titling and Entitlement, *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 46: 7-21; 1987. <http://www.jstor.org/discover/10.2307/431304?sid=21105455711651&uid=3738048&uid=4&uid=2>

Gibbons 2010: Gibbons V. Towards a Poetics of Titles: Prehistory. Cardiff University, UK, 2010. <http://orca.cf.ac.uk/55479/1/U516664.pdf> 157

Lemarié 2012: Lemarié J. Robert F. Lorch Jr. & Marie-Paule Péry-Woodley 2012. Understanding How Headings Influence Text Processing. <http://discours.revues.org/8600>.

Lorch 2011: R. Jr. Lemarie J.&Grant R. 2011. Three Information Functions of Headings//*Discourse Processes* 48(3): 139-160. <http://libra.msra.cn/Publication/57699864/three-information-functions-of-headings-a-test-of-the-sara-theory-of-signaling>.

Genette 1991: Genette G. “Applied Semiotics Theory”, 1991.

Genette, Crampe 1988: Genette G.& B.Crampe, Structure and functions of the Title in Literature//*Critical Inquiry*, Vol.14, No.4: 1988. <http://www.jstor.org/discover/10.2307/1343668?sid=21105418798931&uid=3738048&uid=70&uid=4&uid=2&uid=2134>.

Ђађичева 2000: Ђађичева Ю. В. Поэтика заглавия. Вестник ТГПУ, - 2000.

Иванченко 1991: Иванченко Г. В. Поэтика заглавия художественного произведения: Межвузовский сб. науч. трудов. Ульяновск, 1991.

Classics

Prometheus or the Caucasus (Titles comprising informative function in Greek Literature)

Natalia Iobidze

Akaki Tsereteli State University
Kutaisi, Georgia
natalia.iobidze@atsu.edu.ge

Our article is about the titles of informative function in ancient Greek literature. We united the titles in this function, which denotes the basic concept and core of the composition. The titles of this kind are quite common in Greek literature as we have studied. In the following work we tried to show what importance the informative titles have in ancient Greek literature. For example, Lucian's satire titled as – "Prometheus or Caucasus" gives us information about the mythological hero Prometheus, who is related to the Caucasian mountain range. It should be mentioned, that ancient prose has not been studied in terms of the title. Our article is a humble attempt to complete this drawback.

Keywords: Prometheus, Caucasus, informative title.

Titles have different functions. The titles of carrying informative function are quite common in Greek literature as we have studied. In the process of working, it was quite hard to differentiate informative and other types of titles, as there are titles, which have different functions and it is quite hard to determine them with only one function.

Despite this, we selected 53 titles of 20 authors, which have informative function. In the following work we tried to show what importance the informative titles have in ancient Greek literature. For example, we say, that the title "Iliad" in Homer's epic poem tells us about battle stories of Troy, but the title "Subversion of Ilion" gives us determined, specific information about the subversion of the city; Lucian's satire titled as – "Prometheus or Caucasus" gives us information about the mythological hero Prometheus, who is related to the Caucasian mountain range; we united Eschyle's "Persians", which denotes that in spite of the fact that the composition is about the battle between Persians and Greeks, there is no Persian characters in it and the tragedy gives us information about the defeated Persians with constant chain.

The title has the function to unite in itself the pragmatic and communicative features and in addition to these characteristics it possesses this ability as it is para-textual. It means that it is included in the text itself and also it exists out of the

6. ուղծող

text. Para-textual elements have great importance in the process of interpreting and conceiving the author's work.

As we have already mentioned, titles have different functions. One of its functions is informative function, which makes the reader refer to the main content of the written work. The title of the text carries the core which is generated in the following text and is spread in it. This type of titles dominates in ancient Greek literature.

We can include the following titles in informative function: "Theogony" by Hesiod, "Crucified Prometheus" by Eschil, "Thesmophoria" by Aristophanes and so on.

Connection between the text and the title changes and their relation between each other might be direct, factual, symbolic and metaphoric. In any case, each informative title comprises the information spread in the text.

The titles carrying informative function can be classified into the following types:

Direct titles unite the kinds of the literal texts, which expresses the content of the text with only one word. We included several titles in this type: Hesiod's "Theogony", a genealogical poem, that became the basic scaffolding of Elin's Olympic religion. This poem represents the world about the origin of Gods and Heroes. As for another work of Hesiod – "Works and Days", it is didactic text and its title depicts the real content of the whole work, giving useful advice to ordinary people, for example, what to do according to the days and which day is more reasonable to do different things. Eschil's "Persians" attracts readers' attention with its title. It describes the defeat of Persian army fighting against Greek army. The title has only one word, though, it consists of the information about the historical fact shown in the tragedy.

Factual are the titles which focuses on the specific fact and expresses it in a very compressed way. The following are united in factual titles: "Released Prometheus" by Eschil. The author related the title to the secret broken by Prometheus. The work is not accomplished but its title informs us that Prometheus is set free and that his release is related to the mercy of Zeus. As we can conclude, Prometheus told the secret to Zeus and that's why Zeus had pity on him and set him free, at the same time, Zeus kept his own supremacy.

Symbolic are those titles which express the name of a person or a thing in a symbolic way and associate readers to the content of the title with signals. We suppose, that symbolic titles carry informative function and highlight the sophism and ability of wise speech of Prometheus.

Metaphoric titles: as Aristotle said, "if the saying contains a metaphor, then it is a puzzle". Metaphoric titles are represented with the words having indirect meaning. We can conclude Lucian's "Prometheus or the Caucasus", which gives us information

about Prometheus's crucifixion on the mountain range of Caucasus. The title, in which Prometheus is associated and identified with Caucasus, causes some kind of association with Prometheus's braveness and metaphorically refers to the Prometheus's bravery and unbreakable nature like Caucasus.

We tried very much to fit those four types of informative titles to the works of ancient literature quite naturally. We think, it makes clear that ancient classical literature is permanently modern.